

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
Кафедра історії України та археології**

Понєдєльник Лариса Анатоліївна

**ПІДГОТОВКА, НАПИСАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ
КУРСОВОЇ РОБОТИ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ (ВОЛИНІ)**

**(методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти першого
(бакалаврського) рівня підготовки спеціальності В9 «Історія та
археологія» галузі знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»**

Луцьк – 2025

УДК 94(477.82):001.89(072)

П 56

Рекомендовано кафедрою історії України та археології Волинського національного університету імені Лесі Українки

(Протокол № 5 від 18 листопада 2025 р.)

Рецензенти:

Стрільчук Л. В. – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри всесвітньої історії Волинського національного університету імені Лесі Українки;

Дем'янюк О. Й. – доктор історичних наук, професор, професор кафедри педагогіки та психології ВППО.

Понедельник Л. А. Підготовка, написання та оформлення курсової роботи з історії України (Волині): методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня підготовки галузі знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки» спеціальності В9 «Історія та археологія». Луцьк, 2025. 57 с.

Методична розробка містить рекомендації здобувачам освіти, які навчаються за спеціальністю В9 «Історія та археологія» першого (бакалаврського) рівня підготовки, щодо написання та оформлення курсової роботи з історії України (Волині). У ній обґрунтовується важливість підготовки курсової роботи, детально і в логічній послідовності викладаються основні етапи її написання, подаються вимоги до структури, змісту, оформлення курсової роботи, наголошується на важливості дотримання академічної доброчесності, вміщуються зразки оформлення списку використаних джерел, додатків.

УДК 94(477.82):001.89(072)

П 56

© Понедельник Л. А., 2025

©Волинський національний
університет імені Лесі Українки

ЗМІСТ

1. ВСТУП	4
2. ОСНОВНІ ЕТАПИ НАПИСАННЯ І ЗАХИСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ	8
3. ПІДГОТОВКА ДО НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ	11
4. РОБОТА НАД СТРУКТУРОЮ І ЗМІСТОМ КУРСОВОЇ РОБОТИ	18
5. ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ	28
6. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ	30
7. ДОДАТКИ	33
8. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	47

ВСТУП

Виконання курсової роботи має важливе значення для теоретичної й практичної підготовки фахівця у сфері історії України, а саме регіональної історії. Курсова робота з історії України є нормативним освітнім компонентом і виконується здобувачами вищої освіти 1-го курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності В9 «Історія та археологія» за освітньо-професійною програмою «Історія, європеїстика, археологія».

Курсова робота, відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях у Волинському національному університеті імені Лесі Українки» (29.08.2024)

chrome-extension://efaidnbnmnnibpcajpcgclclefindmkaj/https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/09/2024-polozhennya_pro_org_anizatsiyu_navch._pr_otsesu_u_VNU_%D1%80%D0%B5%D0%B4.pdf – один із видів індивідуальних завдань навчальнодослідницького, творчого чи проектно-конструкторського характеру, який має на меті не лише поглиблення, узагальнення й закріплення знань здобувачів освіти із освітнього компонента, а й застосування їх у вирішенні конкретного фахового завдання та вироблення вміння самостійно працювати з навчальною й науковою літературою, електронно-обчислювальною технікою, лабораторним обладнанням, використовуючи сучасні інформаційні засоби та технології.

Курсова робота виконується здобувачами, зазвичай, під час вивчення фахових компонентів у закладі вищої освіти, які здійснюють підготовку фахівців вищої освіти спеціальності В9 «Історія та археологія». Отже, виконання та захист курсової роботи становлять важливий і відповідальний етап підготовки здобувача вищої освіти спеціальності В9 «Історія та археологія».

Тематика курсових робіт визначається й затверджується кафедрою історії України та археології відповідно до змісту та завдань освітнього компонента. Вона повинна бути актуальною й тісно пов'язаною із розв'язанням практичних фахових завдань.

Здобувачам освіти надається право вільного вибору теми роботи із запропонованого кафедрою переліку. Здобувачі також можуть пропонувати свої теми для написання курсової роботи. Захист курсової роботи проводиться перед комісією у складі двох–трьох викладачів кафедри за участю керівника курсової роботи. Результати захисту курсової роботи оцінюються за шкалою оцінювання, прийнятою в Університеті. Курсові роботи зберігаються на кафедрі упродовж трьох років, потім списуються в установленому порядку й утилізуються.

Курсова робота – це самостійне письмове напрацювання здобувача вищої освіти. Вона повинна відзначатися актуальністю, рівнем наукових досягнень та бути оформленою відповідно до встановлених вимог. Однією із них є відповідність з поставленими завданнями майбутньої професійної діяльності. Одночасно курсова робота покликана стимулювати творчий пошук студентів, сприяти формуванню їх наукового світогляду та вмінню освоювати навички дослідницької діяльності.

Мета курсової роботи – це загальний напрям дослідження, який полягає у поглибленні, узагальненні та систематизації теоретичних знань здобувачів вищої освіти із освітнього компонента «Історія України» (Волині), а також у формуванні вміння застосовувати їх для розв’язання конкретного фахового завдання. Вона визначає, що саме студент планує дослідити, проаналізувати чи вивчити в межах обраної теми, використовуючи методи наукового пошуку та аналізу літератури.

Під час підготовки курсової роботи здобувач вищої освіти має виявити здатність до системного мислення та формулювання самостійних висновків, що ґрунтуються на результатах власних досліджень і відображають його особистий внесок у розроблення обраної теми.

Основними завданнями курсової роботи з «Історії України» (Волині) є:

1. Глибоке дослідження конкретної теми, аналіз історичних подій, процесів, явищ у контексті світової історії, визначення малодосліджених питань.

2. Уміння працювати з науковою літературою, узагальнювати й аналізувати фактичний матеріал, встановлювати ступені вивченості теми в науковій літературі.
3. Пошук, групування та критична оцінка використаних джерел (писемних, речових, усних, візуальних),
4. Збирання та критичне осмислення матеріалу, застосування набутих знань, формування навичок роботи з науковими текстами та оформлення роботи згідно з академічними вимогами, узагальнення та аналіз фактичного матеріалу.
5. Розвиток навичок самостійної науково-дослідної роботи та оволодіння методикою теоретичних і науково-практичних досліджень.
6. Викладати отриманий матеріал чітко, лаконічно та логічно, використовуючи теоретичні знання і практичні навички, здобуті під час навчання.
7. Науково обґрунтовувати висновки та визначити перспективи подальших досліджень з обраної теми.
8. Підготовка та проведення презентації результатів курсового дослідження і вміння доповідати про отримані результати.

У процесі підготовки курсової роботи здобувач повинен продемонструвати системне мислення та здатність робити самостійні висновки, що ґрунтуються на власних наукових пошуках і відображають його особистий доробок у вивченні обраної проблематики.

Курсова робота повинна бути оригінальною, тема і зміст мають відповідати майбутній професійній діяльності і відповідно ставити конкретні практичні завдання. Як вид індивідуальної навчальної роботи вона стимулює творчий пошук здобувача, формує його науковий світогляд і розвиток дослідницьких компетентностей.

Курсова робота з «Історії України (Волині)» здобувача вищої освіти В9 «Історія та археологія» перш за все має містити в собі яскраві елементи власних самостійних досліджень. Стиль написання роботи повинен ґрунтуватися на науковому підході, передбачати логічність, чіткість і об'єктивність викладу матеріалу. Вона передбачає дотримання норм граматики, стилістики та пунктуації, а її зміст повністю має відповідати обраній темі та завданням дослідження.

Науково-методичне керівництво курсовими роботами здійснюється науково-педагогічними працівниками кафедри історії України та археології. Під час написання курсової роботи здобувач освіти повинен погоджувати план і зміст роботи з науковим керівником та регулярно отримувати консультації для забезпечення наукової якості дослідження.

Методичні рекомендації сприяють розумінню, що таке курсова робота; дають відповіді на окремі питання, які виникатимуть у процесі написання роботи; акцентують увагу на вимогах до її підготовки. Разом з тим навчають правильності оформлення списку використаних джерел. Крім того, у методичних рекомендаціях подано перелік тем курсових робіт з історії Волині.

2. ОСНОВНІ ЕТАПИ НАПИСАННЯ І ЗАХИСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота з «Історії України (Волині)» розрахована на підготовку і написання упродовж семестру.

Структура роботи :

- зміст;
- перелік умовних скорочень (за потреби);
- вступ;
- основна частина (ділиться на розділи та підрозділи);
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки.

Під час написання роботи студенти мають право отримувати консультації наукового керівника, інших викладачів кафедри. При цьому необхідно зауважити на вчасному виконанні поставлених завдань, а також – на звітах про хід виконання їх.

Основні етапи підготовки, написання, оформлення та захисту курсової роботи

І етап

№ п/п	Зміст завдань	Терміни виконання	Примітка
1	Ознайомлення з темами курсових робіт	1 місяць семестру	
2.	Вибір наукового керівника, теми курсної роботи, консультування		
3	Затвердження теми, затвердження наукового керівника		

II етап

№ п/п	Зміст завдань	Терміни виконання	Примітка
1	Робота над бібліографією та підбір літератури	2-3 місяці семестру	Консультації наукового керівника
2	Опрацювання літератури		
3	Робота з джерелами		
4	Складання плану наукового дослідження		
5	Підготовка основного змісту (розділів, підрозділів)		
6	Робота над написанням вступу: – актуальність теми; – мета і завдання; – об'єкт і предмет дослідження; – науковий стан вивчення теми (історіографія); – джерельна база; – хронологічні рамки дослідження; – географічні межі (при потребі); – методи дослідження; – наукова новизна; – практичне значення результатів. Робота над висновками курсової роботи. Оформлення списку літератури та використаних джерел. Підготовка додатків (за необхідності). Оформлення титульної сторінки і змісту курсової роботи. Здобувач освіти здійснює підготовку та подання тез роботи для апробації результатів дослідження.		Консультації наукового керівника

III етап

№ п/п	Зміст завдань	Терміни виконання	Примітка
1	Подання готової роботи на кафедру	4–5 місяці семестру	
2	Перевірка роботи науковим керівником		
3	Перевірка курсової роботи на плагіат.		
4	Доопрацювання курсової роботи та внесення виправлень за зауваженнями наукового керівника.		
5	Повторна подача курсової роботи на кафедру .		
6	Оцінювання роботи науковим керівником.		
7	Підготовка до захисту курсової роботи. При бажанні – презентації.		
8	Захист курсової роботи.		Згідно розкладу

Науковий керівник ознайомлюється із змістом роботи, готує рецензію та оцінює виконане здобувачем наукове дослідження.

Захист курсової роботи відбувається у присутності комісії, до якої входять (згідно розпорядження декана), викладачі – керівники курсових робіт здобувачів освіти, а також може бути введений у комісію завідувач випускової кафедри.

Здобувачі повинні підготувати короткі виступи, у яких знайомлять членів комісії з актуальністю теми, метою, завданнями курсової роботи, висвітлюють стан наукового вивчення теми, джерельну базу. Рекомендується приділяти особливу увагу науковій новизні дослідження, а також узагальненням і висновкам, до яких дійшов здобувач під час роботи над курсовою роботою, практичному застосуванню матеріалів дослідження.

За результатами курсової роботи можуть бути подані рекомендації щодо розширення теми дослідження та продовження її опрацювання в подальшій

науковій діяльності. Захист курсової роботи може супроводжуватися презентацією.

3. ПІДГОТОВКА ДО НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Вибір та формулювання теми. Вибір теми курсової роботи є надзвичайно відповідальним етапом, від якого значною мірою залежить якість, зміст і результати дослідження. Перелік тем курсових робіт з «Історії України (Волині)» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня підготовки спеціальності В9 «Історія та археологія» галузі знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки» формується викладачами кафедри історії України та археології, які забезпечують викладання курсу «Історія України» (Волині), і затверджується на засіданні кафедри у визначений час (див. Додаток А).

Формуючи перелік тем курсових робіт, викладач має зважати на актуальність і наукову новизну тем, їх відповідність освітній програмі, рівень підготовки здобувачів вищої освіти та реальні можливості виконання дослідження з досягненням очікуваних результатів.

Остаточне затвердження теми курсової роботи здійснюється після консультації здобувача вищої освіти з викладачем – науковим керівником, визначеним кафедрою. Науковий керівник сприяє вибору теми, надає рекомендації щодо структури роботи, добору джерел та літератури, а також консультує з питань організації науково-дослідної діяльності.

Рекомендується здобувачу вищої освіти обирати тему курсової роботи з урахуванням власних наукових інтересів, індивідуальних нахилів і побажань. Допускається також формулювання індивідуальної теми, не включеної до загального переліку. У такому разі тема визначається здобувачем спільно з науковим керівником відповідно до наукових уподобань здобувача. Водночас тема курсової роботи має чітко відповідати профілю підготовки здобувача вищої освіти та освітньому компоненту, з якого виконується дослідження.

Однією з основних вимог до теми наукової роботи є її проблемність, тобто наявність наукового питання, що потребує дослідження й обґрунтованого розв'язання. Правильне формулювання проблеми має не менше значення, ніж її вирішення, адже саме від вибору наукової проблеми залежить стратегія дослідження загалом і напрям подальшого наукового пошуку.

Недаремно вважається, що сформулювати наукову проблему – це продемонструвати здатність дослідника відокремити головне від другорядного, окреслити коло вже відомих науці фактів і виявити ті аспекти, які залишаються недостатньо вивченими. Саме це й становить основу наукового пошуку.

Проблемність теми полягає у її спрямованості на визначення чи уточнення певних наукових залежностей і взаємозв'язків. Наприклад, тема «Село Мизове Ковельського району Волинської області» не є проблемною, оскільки лише констатує факт існування населеного пункту, не передбачаючи наукового аналізу чи розв'язання певного дослідницького завдання. Натомість тема «Історія села Мизове Ковельського району від найдавніших часів до сьогодення» є проблемною, оскільки в ній закладено ідею дослідницької діяльності, спрямованої на вивчення історичного розвитку населеного пункту від часу першої згадки про нього. Іншим прикладом є тема «Пісні Степана Кривенького», яка не має проблемного характеру, оскільки зводиться лише до опису або констатації фактів. Тема ж «Життя і творчість волинського композитора Степана Кривенького» є проблемною, оскільки передбачає науковий аналіз життя та творчості композитора.

Обрання теми курсової роботи має базуватися на особистих пізнавальних та дослідницьких можливостях здобувача. Індивідуальні особливості та практичний досвід можуть визначати темп, ритм виконання роботи та її якість.

Тему курсової роботи слід обирати з урахуванням часу, який відводиться на її виконання. Це сприятиме попередньому розрахунку часу, необхідного для повного опрацювання матеріалу. Необхідно також оцінити наявні у розпорядженні здобувача джерела та літературу, вміння ними користуватися і час, який знадобиться на пошук, ознайомлення, аналіз і систематизацію матеріалу. Тема наукової роботи повинна бути оригінальною, не збігатися з темами навчальної літератури та раніше захищених курсових робіт, що сприяє розвитку самостійного творчого дослідження.

Назву теми слід формулювати конкретно та чітко, відображаючи суть дослідження. Вона має бути короткою, до 10 слів, точно відображати мету та

завершеність дослідження, а також бути лексично грамотною і легко сприйматися. Назва курсової роботи повинна уникати складної термінології та псевдонаукових формулювань. Не рекомендується використовувати назви, що починаються зі слів «Дослідження питання...», «Деякі питання...», «До питання...» та подібних, оскільки вони не конкретизують суть проблеми.

Складання плану курсової роботи. Для того, щоб розпочати роботу над курсовою роботою, науковий керівник має допомогти здобувачеві освіти скласти попередній план дослідження, який у процесі виконання роботи може коригуватися. При цьому основний зміст дослідження залишається незмінним.

Згодом він набуде форми плану-проспекту, що міститиме стислий виклад логічно впорядкованих питань для подальшої систематизації фактичного матеріалу.

На завершення слід підкреслити, що наукове дослідження не може здійснюватися без попередньо визначеного плану, який разом з тим не повинен обмежувати розвиток ідей та задуму.

Вивчення літератури та відбір фактичного матеріалу. На виконання курсової роботи з «Історії України (Волині)» відводиться чітко визначений час – протягом четвертого, шостого семестрів. Тому студенту необхідно чітко продумати і підготуватися до самостійної роботи, що дасть змогу працювати планомірно, послідовно та на науково обґрунтованій основі.

Після того, як буде вибрана тема, складений план, можна приступати до пошуків необхідних джерел і поступово опрацьовувати підібраний матеріал. Це стане підґрунтям для написання наукового тексту, що є основним джерелом дослідження. Необхідно зауважити, що ретельний підбір наукової літератури є важливим етапом підготовки курсової роботи. Від якості обраних джерел залежить глибина аналізу, наукова обґрунтованість висновків і загальний рівень дослідження. Студент має опрацьовувати сучасні наукові праці, фахові статті, монографії та електронні ресурси, оцінюючи їхню достовірність і актуальність. Добре сформована джерельна база забезпечить ґрунтовне розкриття теми та сприятиме створенню повноцінного наукового тексту.

Аби полегшити роботу з джерелами, спочатку слід швидко ознайомитися з ними, а вже потім проводити глибокий аналіз. Такий підхід дає змогу обрати найпотрібнішу та найзмістовнішу літературу, що безпосередньо стосується теми дослідження.

Літературу слід відбирати за такими критеріями:

- за рекомендацією наукового керівника;
- за ключовими поняттями, що складають тему дослідження.

Під час роботи з науковою літературою слід користуватися словниками, підручниками та довідниками. Це допомагає зрозуміти наукову термінологію, актуалізувати знання та ефективніше їх використовувати.

Вибираючи книгу, монографію чи статтю, слід звертати увагу на рівень складності джерела, що визначається наявністю незрозумілих або незнайомих термінів і тверджень. Такий підхід дозволяє раціональніше планувати вивчення літератури: спочатку опрацьовувати більш зрозумілі джерела, а потім поступово переходити до складніших.

Рекомендується спочатку звертати увагу на джерела, у яких проблема представлена широко або в цілому. Це дозволяє сформуванню загального уявлення про тему та визначити питання, що безпосередньо її характеризують. Після завершення огляду наявної літератури можна приступати до більш ґрунтовної роботи: глибшого осмислення тексту, складання конспекту або на початковому етапі просто виділяти найбільш важливі частини тексту певним кольором. Під час конспектування записи бажано робити на одному боці аркуша стандартного формату, що полегшує подальшу роботу з матеріалом і дає можливість організовувати його в будь-якому порядку.

Особливу увагу необхідно звертати на жанр джерела (стаття, монографія, довідник, архівні матеріали тощо), на предметну тематику (з регіональної історії, біографістики тощо), на період видання (старі, сучасні та новітні видання), на наукові школи, на місце видання (вітчизняні чи діаспорні видання).

Важливе місце у дослідженні регіональної історії займають періодичні видання. Тому слід насамперед звернутися до краєзнавчих бібліографічних покажчиків «Історія Волині», збірників наукових та історико-краєзнавчих конференцій «Минуле і сучасне Волині та Полісся», яких на теперішній час вийшло понад 70. У бібліотеках Волинської області, у фондах Державних архівів Волинської, Рівненської, Тернопільської, Житомирської областей зберігаються журнали, газети різних періодів, з яких можна почерпнути багато цікавої інформації, фактів, що стосується подій в регіоні упродовж років.

Окрім того, рекомендується використовувати інтернет-ресурси, такі як Історична веб-хрестоматія UKRAÏNARUS – Монографії, статті, документи з історії, етногенетики, антропології, археології України, Історична Волинь (<https://www.istvolyn.info/>) – сайт Рівненської обласної універсальної наукової бібліотеки; Ukraïner Волинь (<https://www.ukrainer.net/regions/volyn/>) – медіамайданчик про історії успіху, змін, втілення реформ, збереження спадщини та історичної пам'яті, а також експлейнери про нашу основу: мову, історію, культуру тощо; Історія волинського краю – невичерпне джерело досліджень ([h Історія волинського краю – невичерпне джерело досліджень 25&catid=71:2016-03-04-07-11-15&Itemid=369](https://www.istpravda.com.ua/short/2023/07/17/162906/)) сайт Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка; Музейний простір Волині (<http://volyn-kray-mus.at.ua/>) – сайт Волинського краєзнавчого музею; Історична правда (<https://www.istpravda.com.ua/short/2023/07/17/162906/>) – сайт Спецпроекти. Висвітлюються історичні події різної тематики, різних регіонів. Цікаві факти про Україну – Інститут історії України НАНУ <http://history.org.ua/>; Волинь (<https://www.ukrainer.net/regions/volyn/?gclid=Cj0KCQiAnrOtBhDIARIsAFsSe53KbreukAKiHuIJ12EpQGRHRcNKX3utDOfDoNHYdoVImbDCt>) – Дайджест війни. Музейний простір «Окольный замок» <https://www.facebook.com/p/%D0%9C%D1%83%D0%B7%D0%B5%D0%B9%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%D1%80-%D0%9E%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%B7%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D0%BA> та інші.

Вільна доступна пошукова система, яка індексує повні тексти наукових публікацій різних форматів та дисциплін – Google Scholar або Google Академія, теж допоможе у пошуці тематичних наукових статей, монографій, які містять факти Історії України, регіональної історії, дослідження діяльності видатних осіб країни, краю.

Під час опрацювання то чи іншого джерела, необхідно одразу зробити його повний бібліографічний опис:

- прізвище, ім'я автора;
- назва праці;
- місце її видання;
- назва видавництва;
- рік видання;
- загальна кількість сторінок.

Не слід забувати і про джерела, на які є посилання у виданнях — їх обов'язково слід переглядати та за потреби використовувати. Оскільки над регіональною історією працюють науковці факультету історії, політології та національної безпеки та створені наукові школи, доречним є використання їхніх напрацювань і популяризація результатів цих наукових шкіл.

Студенти, які працюють над дослідженням конкретної теми мають розуміти, що ніколи не потрібно використовувати повну інформацію даного джерела, а лише ту, що має конкретне відношення до теми роботи, тобто відібрати найцікавіші та найсуттєвіші матеріали, які зроблять актуальним дослідження.

4. РОБОТА НАД СТРУКТУРОЮ І ЗМІСТОМ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота має характеризуватися своєю оригінальністю, чіткою логічною структурою, послідовно викладеним матеріалом і висновками. Зміст наукового дослідження спрямований на відповідність з темою.

Неохідно розпочинати написання курсової роботи з основних розділів. Після роботи над основною частиною дослідження варто перейти до заключної частини. У Висновках необхідно підсумувати досягнуті результати мети, завдань, поставлених перед початком дослідження. І лише потім можна перейти до написання Вступу, який повинен відповідати змісту.

Зрозуміло, що кожен текст курсової роботи вимагає редагування. Тому логічно кожному абзацу надавати самостійну завершену думку.

Особливу увагу потрібно приділяти консультаціям з науковим керівником, враховувати його поради та критичні зауваження. Після написання чорнового варіанту тексту, після перевірки його науковим керівником, необхідно виправити усі недоопрацювання, внести правки, зроблені науковим керівником; звірити відповідність назв розділів і підрозділів у змісті і у самому тексті; правильність розташування матеріалів та їх рубрикацію.

Композиція курсової роботи. Загальний обсяг курсової роботи передбачає 25–30 сторінок друкованого тексту формату А4 (210х297 мм) без урахування списку використаних інформаційних джерел та додатків. До загального числа сторінок враховують титульну сторінку і зміст курсової роботи.

У курсовій роботі з «Історії України (Волині)» оцінюються теоретична наукова значимість, актуальність, практичне значення отриманих результатів, наукова новизна, а також методична підготовка.

Під композицією курсової роботи розуміють послідовність розташування її основних частин, серед яких:

- основна частина (розділи і підрозділи),
- довідково-супровідний апарат.

На основі цього складається композиційна структура наукової роботи, основними елементами якої у порядку їх розташування є:

Титульна сторінка

Не входить у загальний обсяг (офіційна сторінка університету).

Перелік умовних скорочень

За необхідності .

Зміст

1 сторінка

Вступ – 2–3 сторінки

Актуальність теми

Мета і завдання дослідження

Об'єкт і предмет дослідження

Методи дослідження

Короткий огляд джерел і літератури

Розділи (і підрозділи) основної частини

Висновки

Список використаних джерел і літератури

Додатки (за потреби) – окремо, не обов'язково входять у загальний обсяг.

Титульна сторінка курсової роботи має бути оформлена із зазначенням загальних вимог (Міністерство, навчальний заклад, кафедра), а також теми курсової роботи, її автора і даних про наукового керівника (див. додаток Б).

Якщо у тексті часто зустрічаються умовні скорочення, автор курсової роботи може подати «**Перелік умовних скорочень**». Сторінка з умовними скороченнями додається до роботи одразу ж після титульної сторінки. Перелік треба друкувати двома колонками, в яких зліва за абеткою розташовують скорочення, справа – їх детальне розшифрування (див. додаток В).

Якщо ж у роботі спеціальні терміни, скорочення, символи повторюються менше трьох разів, то їх перелік не складають, а при першому згадуванні у тексті наводять їх розшифрування. Зазначені у списку умовні скорочення

рекомендують використовувати у тексті наукової роботи і в списку використаних джерел, додатках.

Зміст курсової роботи має бути розміщений після титульної сторінки (якщо немає Переліку умовних скорочень). Тут мають бути назви усіх структурних розділів роботи, підрозділів або параграфів із зазначенням початкових сторінок. Назви розділів і підрозділів (параграфів) мають бути чіткими і лаконічними, відповідати змісту (див. додаток Д).

Вступ курсової роботи зазвичай займає 2–3 сторінки. У ньому подаються обґрунтування актуальності теми, мети, завдань, об'єкту і предмету дослідження, наукової новизни, практичного значення, стану вивчення теми, хронологічні рамки, територіальні межі.

Актуальність теми. Це обґрунтування її важливості, своєчасності та значущості для сучасної науки, суспільства чи певної галузі. Тобто – це частина вступу, яка пояснює, чому потрібно проводити це дослідження, яку проблему воно вирішує, і яку практичну, соціальну чи наукову користь принесуть його результати.

Мета і завдання дослідження. Це кінцевий очікуваний результат, який визначає, для чого проводиться дослідження. Завдання – це сукупність конкретних дій, які необхідно виконати для досягнення даної мети. Простими словами: мета — це «що» ми хочемо отримати, а завдання — це «як» ми це зробимо.

Отже, мета курсової роботи конкретизується у відповідних завданнях. Формулювання завдань роблять у формі перерахунку дій (вивчити..., описати..., висвітлити, охарактеризувати, встановити..., проаналізувати..., з'ясувати... і т. ін.). Необхідно чітко формулювати завдання, оскільки їх вирішення становить зміст розділів курсової роботи. У більшості, заголовки розділів з'являються саме з формулювання завдань дослідження.

Об'єкт і предмет дослідження. Обов'язковими у вступі є визначення об'єкта і предмета дослідження. **Об'єкт** – це процес або явище, що становить

загальне поле дослідження. Це те, що вивчається в цілому, але без деталізації у межах теми дослідження. Наприклад, **Об'єктом дослідження** є суспільно-політичне життя України в другій пол. XX ст. в особистісному вимірі.

Предмет – це конкретна, вужча частина об'єкта, яку досліджують детальніше. Це той аспект, який безпосередньо розглядається у роботі. Наприклад: **Предметом дослідження** є політичний портрет В'ячеслава Чорновола та його внесок у розбудову української державності та розвиток суспільно-політичної думки.

Рекомендується у вступі обґрунтувати **хронологічні рамки** (часовий відрізок, який охоплює тема курсової роботи), **територіальні межі** (обумовлені регіоном, на який спрямовано дослідження).

Наукова новизна одержаних результатів. Це те нове, що вперше вноситься здобувачем освіти у теорію або практику для вирішення конкретної проблеми. Необхідно подати коротку анотацію нових наукових положень, які зазначаються здобувачем освіти, а саме описується ступінь новизни (вперше проаналізовано, подано комплексний аналіз, систематизовано дані, удосконалено, отримало подальший розвиток).

Стан наукової розробки проблеми (історіографія проблеми). Аби підтвердити, що дана тема ще не розкрита (або розкрита частково, або не в тому аспекті) і вимагає подальшого дослідження, необхідно скласти короткий огляд літератури. Якщо ж під час опрацювання літератури студент не може довести, що проблема потребує подальшого вивчення, то відповідно немає сенсу розробляти обрану тему.

Разом з тим здобувач показує вміння систематизувати літературу, демонструє критичне мислення щодо готовності розглядати, виділяти суть, аналізувати зроблене раніше іншими дослідниками, і звичайно, визначати головне у сучасному стані вивчення теми. Відтак, перелік праць треба систематизувати в певному логічному зв'язку і послідовності.

Опрацьовані і проаналізовані матеріали можна подавати у хронологічному порядку, тематично, за науковими школами. Наголошую, що до аналізу та

критичних оцінок бажано залучати публікації, які мають пряме і безпосереднє відношення до теми.

Слід навчитися глибоко і всебічно проводити історіографічний аналіз праць, чітко розуміти, що історіографічний огляд немає жодного відношення до переказу змісту прочитаних праць. Необхідно акцентувати увагу на внеску кожного автора в розробку зазначеної проблеми, введення ними в науковий обіг невідомих джерел, на показі впливу на їхні погляди різних історичних напрямів, на новизні порушуваних дослідниками питань.

У результаті, студент аналізуючи роботи попередників, повинен виділити ті питання, які залишились невирішеними і таким чином, визначити своє місце у розв'язанні проблеми. У висновку до цього параграфу потрібно зазначити необхідність проведення досліджень у даній галузі.

Джерельна база дослідження. За наявності описується, на який фактичний матеріал спирається дана праця. Здобувач характеризує основні групи джерел, на основі яких отримано інформацію (опубліковані та неопубліковані матеріали державних архівів, музейних і бібліотечних фондів, інтерв'ю очевидців подій тощо). Обов'язково потрібно зазначити, яка інформація, що віднайдена у джерелах, проаналізована автором у курсовій роботі з історії Волині.

Практичне значення одержаних результатів. Тут потрібно акцентувати увагу на тому, яким чином можна застосувати результати роботи або рекомендації щодо їх використання у певній галузі, навчальних курсах; висвітлити можливості застосування отриманих результатів у практичній діяльності, вказавши установу, організацію, в якій проводилося впровадження, форми реалізації та реквізити відповідних документів. Бажано підкреслити корисність проведеної роботи для людини, суспільства загалом тощо.

У розділах **основної частини** курсової роботи з «Історії України» (Волині) покроково розглядаються методика і техніка дослідження та узагальнюються результати.

Основна частина має містити 2–3 розділи. Увесь текст має приблизно рівно розподілятися між розділами. Розділи можуть (але не обов'язково) поділятися на підрозділи. Поділ роботи на розділи і підрозділи здійснюється так, щоб частини роботи були пропорційними за обсягом і науковим змістом.

Зміст розділів основної частини має точно відповідати темі курсової роботи та повністю її розкривати. У кожному з них автор описує власні результати досліджень, наголошуючи на новизні, яку він вносить у розроблення проблеми. Виклад матеріалу у розділах курсової роботи повинен бути стислим, логічним й аргументованим, відповідати вимогам до наукових праць, які подаються до друку. У кінці кожного розділу курсової роботи автор підсумовує пророблене короткими висновками.

Отже, кожний розділ, кожний підрозділ завершується невеликим **висновком**.

Висновки загальні становлять завершальну частину курсової роботи (2–3 сторінки тексту). Вони є узагальненням наукових та практичних результатів проведеної роботи, яке підсумовує досягнення мети та завдань дослідження.

Висновки мають бути чіткими, конкретними, змістовними. У висновках можна сформулювати і практичні пропозиції, які повинні обов'язково впливати зі змісту роботи. Висновки мають логічно завершувати роботу, демонструючи, що вона повністю відповідає поставленим у вступі цілям. На основі зроблених висновків можуть надаватися рекомендації щодо подальших дій, використання результатів або усунення виявлених аспектів.

При написанні курсової роботи необхідно дотримуватися **наукової мови і стилю**.

Науковий текст передбачає цілісність, зв'язність, смислову завершеність. Найважливішим засобом вираження логічних зв'язків у такого роду роботах є спеціальні функціонально-синтаксичні засоби зв'язку, що вказують на послідовність розвитку думки (спочатку, потім, насамперед, тим не менше, по-перше, по-друге, отже і т. ін.), заперечення (проте, аж ніяк, тимчасом, але у той час як,), причинно-наслідкові відношення (таким чином, тому,

Найважливішим засобом вираження логічних зв'язків тут є спеціальні функціонально-синтаксичні засоби зв'язку, що вказують на послідовність розвитку думки (спочатку, насамперед, потім, по-перше, по-друге, отже і т. ін.), заперечення (проте, тимчасом, але у той час як, тим не менше, аж ніяк), причинно-наслідкові відношення (таким чином, тому, внаслідок цього, до того ж), перехід від однієї думки до іншої (перш ніж перейти до..., розглянемо, звернімося до..., перейдемо до..., зупинимось на...), результат, висновок (отже, значить, на закінчення зазначимо, як висновок, підсумовуючи, слід сказати...). Засобами логічного зв'язку можуть виступати займенники, прикметники і дієприкметники (даний, вказаний, той, такий, названий, і т. ін.).

Науковий термін – це слово або словосполучення, що позначає чітко окреслене спеціальне поняття певної галузі науки або суспільного життя. Варто пам'ятати, що кожна галузь науки має свою, притаманну лише їй термінологічну систему.

Здобувач освіти задля об'єктивності викладу матеріалу зобов'язаний посилається на джерело повідомлення або на автора попередньо висловленої думки. На допомогу йому приходять спеціальні слова і словосполучення («за повідомленням», «на думку», «за даними», «на нашу думку» і т. ін.).

Науковий стиль писемного мовлення – об'єктивний, логічно побудований текст, який прагне до точності та узагальнення, а не до особистих переживань. Хоча він часто є одностороннім (монологом) і використовує безособові конструкції, його головна відмінність від художнього стилю полягає в уникненні емоційності та суб'єктивності, емоційно-експресивних слів, художніх тропів та суб'єктивних оцінок. Дуже рідко у науковому стилі використовуються форми першої і зовсім не використовуються – другої особи займенників однини. Авторське «я» ніби відступає на другий план.

З метою відображення власної думки автора як думки певної групи людей, наукової школи, наукового напрямку часто застосовується займенник «ми» та його похідні.

Яскравими показниками культури наукової мови є точність, ясність і стислість. Саме смислова точність є однією з головних умов, що забезпечують наукову та практичну значущість інформації у тексті дослідження. Абсолютно недоречно вжите слово може суттєво викривити зміст написаного, призвести до іншого тлумачення фрази, надати всьому тексту небажаної тональності.

Ще однією необхідною рисою наукової мови є її ясність. Ясність – це вміння писати доступно і дохідливо. Окремі автори, не знаючи, як продовжити перелік, пишуть «і т. ін.», або коли не можуть викласти інших аргументів, вводять до тексту словосполучення «цілком очевидно». Причина криється у тому, що автор невміло розташовує слова у реченні. Таким чином він порушує ясність викладу, намагаючись надати своїй праці уявної науковості.

Третьою необхідною й обов’язковою якістю наукової мови є стислість. Стислість – це лаконічність і точність викладу, яка досягається завдяки використанню наукових термінів, однозначних слів та логічній структуризації тексту. Це означає виключення зайвих слів, емоційних виразів, а також економне, але вичерпне висвітлення суті проблеми. Тому варто виключити з тексту слова і словосполучення, які не несуть смислового навантаження.

Список використаних джерел – одна із суттєвих частин курсової роботи з «Історії України (Волині)». Вона розміщується у роботі після Висновків. Список використаних джерел має включати не менше 20–40 назв, які потрібно розташувати в алфавітному порядку.

Бібліографічний опис джерел складають відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи. Зокрема, потрібну інформацію можна одержати із державного стандарту ДСТУ 8302:2015, який є актуальним та широко використовується в наукових виданнях, університетах і видавництвах. У списку джерел наводять також відомості про архіви, документи яких проаналізовано при написанні курсовій роботі. Вимоги до оформлення основних груп джерел наведено у додатку Е.

У курсовій роботі необхідно робити посилання на джерела, з яких використано матеріали, окремі результати, ідеї чи висновки для розробки

власних проблем, питань. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність цитування певних наукових робіт, повідомляють необхідну інформацію про них, допомагають з'ясувати їх зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися слід на останні видання творів. При використанні відомостей, матеріалів з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела, на яке є посилання у курсовій роботі. Посилання в тексті наукової роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у працях [3–5]...».

Якщо ж у тексті курсової роботи необхідно зробити посилання на конкретні сторінки відповідного джерела, то у квадратних дужках вказують порядковий номер джерела за переліком посилань та сторінку [18, с. 28].

У тексті курсової роботи здобувач вищої освіти має підкреслювати власні аргументи цитатами з авторитетних джерел. При цьому кожна цитата повинна подаватися дослівно і в лапках. В іншому разі зміст джерела може спотворюватися. Якщо ж необхідно пропустити окремі слова, речення з цитати, то пропуски позначаються трьома крапками (...). Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, наприкінці). Якщо ж перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається.

Відтак, потрібно давати посилання на джерела кожній цитаті [12, с. 23–31]. Якщо ж автор дослідження переказує або викладає думки інших авторів своїми словами, то має бути абсолютно точним у викладенні думок щодо оригіналу, коректним щодо оцінювання результатів.

Ті матеріали, які необхідні для повноти сприйняття дослідження, але які є великими за обсягом, або ж інші допоміжні чи додаткові матеріали, потрібно вносити до **додатків**. Додатки можуть бути різноманітними. Зокрема, це таблиці, рисунки, світлини, схеми, графіки, копії документів, анкети, біографії, результати інтерв'ювання та інші матеріали. Кожен додаток оформляється на окремій сторінці великою буквою алфавіту у правому верхньому кутку аркуша

із зазначенням його назви посередині аркуша. У тексті курсової роботи мають бути посилання, зазначені у круглих дужках (див. додаток А).

Для додатків до курсової роботи прийняте літерне позначення (український алфавіт) за винятком літер Г, Ґ, Є, И, І, Ї, Й, О, Ч, Ь

5. ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота має бути виконана та оформлена з дотриманням усіх технічних вимог до індивідуальних робіт здобувача вищої освіти.

Текст курсової роботи набирається на комп'ютері державною мовою з використанням тестового редактора WinWord шрифтом Times New Roman, 14 кеглем.

Параметри сторінки: ліве поле – не менше 30 мм, праве поле – не менше 15 мм, верхнє поле – 20 мм, нижнє поле – 20 мм.

Абзацний відступ – 1,25 см (Формат – Абзац – Перший рядок).

Інтервали між рядками – 1,5 (півтора міжрядкових інтервали).

Інтервал перед і після рядків має дорівнювати нулю (Формат – Абзац – Інтервали: Перед абзацем, Після абзацу).

Текст на сторінці розташовується без зміщення вбік, а на всю ширину сторінки.

Заголовок кожної структурної частини курсової роботи пишеться великими літерами напівжирним шрифтом у верхній частині сторінки і розміщується по центру (**ЗМІСТ, РОЗДІЛ 1, РОЗДІЛ 2, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**) без крапки. У розділах у наступному рядку також великими літерами і по центру сторінки пишеться назва розділу. Через 2-а півторарядкових інтервали (2x1,5) з абзацного відступу пишеться тест змісту, розділів, висновків.

Якщо розділ ділиться на підрозділи (параграфи), то через 2-а півторарядкових інтервали (2x1,5) з абзацного відступу зазначається літерне позначення і назва (перша літера велика) напівжирним шрифтом, наприклад.:
1.1. Формування стаціонарної експозиції.

Другий підрозділ 1.2. є продовженням даного розділу, тому починається не з нової сторінки, а через 2-а півторарядкових інтервали (2x1,5).

Переноси у словах не ставляться.

У тексті курсової роботи можуть бути розміщені ілюстрації (схеми, графіки, діаграми та ін.) і таблиці, необхідні для висвітлення проблеми і досягнення поставлених завдань. Їх бажано подавати у курсовій роботі після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації і таблиці, розміщені на окремих сторінках наукової роботи, включають до загальної нумерації сторінок. Таблицю або малюнок, розміри якого більше формату А4, враховують як одну сторінку і розміщують у відповідних місцях після згадування у тексті або в додатках. При цьому вони мають бути підписані.

6. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Кодекс академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки (далі – Кодекс) встановлює загальні засади, цінності, принципи, настанови та правила етичної поведінки осіб, які працюють і навчаються в Університеті, якими вони повинні керуватися у своїй діяльності, а також забезпечує дотримання принципу нетерпимості до порушень академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин.

Академічна доброчесність передбачає дотримання сукупності принципів і правил поведінки кожного учасника університетської спільноти, спрямованих на формування самостійної та відповідальної особистості, спроможної навчатися, викладати і здійснювати наукову діяльність, дотримуючись етичних та правових норм.

Відповідно до ч. 4 ст. 42 Закону України «Про освіту», основними видами порушень академічної доброчесності є академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво та необ'єктивне оцінювання.

Основні види відповідальності здобувачів освіти за порушення академічної доброчесності (ч.6 статті 42 Закону України «Про освіту») : – повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); – повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; – відрахування з університету (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту); – позбавлення академічної стипендії; – позбавлення наданих університетом пільг з оплати навчання.

Жодні види порушень академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до «[Кодексу академічної доброчесності](https://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/Kodeks-akademichnoyi-) Волинського національного університету імені Лесі Українки» (URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/Kodeks-akademichnoyi-

dobrochesnosti.pdfhttps://ra.vnu.edu.ua/akademichna_dobrochesnist/kodeks_akademichnoi_dobrochesnosti/).

Під час підготовки, написання, оформлення і захисту курсової роботи з «Історії України (Волині) здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися норм законодавства про авторське право і суміжні права та положень «Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки»

(https://ra.vnu.edu.ua/akademichna_dobrochesnist/kodeks_akademichnoi_dobrochesnosti/).

Після завершення підготовки курсової роботи з «Історії України» (Волині) здобувачі вищої освіти мають її належним чином оформити і вчасно, не пізніше як за 2 тижні до захисту надіслати науковому керівникові для перевірки.

Після перевірки роботи, при невиконанні вимог до змісту курсової роботи, оформлення тексту, списку джерел та літератури, науковий керівник висловлює до роботи свої зауваження, які здобувач вищої освіти повинен усунути в терміни, що залишились до захисту.

Після виконання усіх рекомендацій наукового керівника (якщо такі були), здобувач вищої освіти знову надсилає йому роботу. Після повторної перевірки текст курсової роботи перевіряється на унікальність.

Відповідно до «Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти і науково-педагогічних працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки» (http://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/11/polozhennya_antyplagiat.pdf), перевірка курсової роботи на унікальність тексту є обов'язковою. Для високої (відмінної) оцінки рекомендується, щоб оригінальність тексту була не менше 85 %.

Оцінку «добре» рекомендується виставляти здобувачам вищої освіти, у яких оригінальність тексту курсових робіт складає 55–84 %; задовільну оцінку можуть отримати здобувачі вищої освіти оригінальність тексту курсової роботи

яких складає 40–54 % (див. Додаток 3). Курсові роботи, оригінальність тексту яких складає менше 40 %, не допускаються до захисту і відправляються на доопрацювання.

За текст курсової роботи (його змістовність, повноту, відповідність обраній темі, логічність, грамотність, оформлення і оригінальність) науковий керівник ставить здобувачу вищої освіти від 0 до 60-ти балів. Висока оцінка ставиться здобувачеві вищої освіти при оригінальності тексту не менше 85 %. В іншому випадку вона зменшується пропорційно до розміру відсотків оригінальності.

7. ДОДАТКИ

Додаток А

ПЕРЕЛІК ТЕМ КУРСОВИХ РОБІТ ІЗ ОК «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ» (ВОЛИНІ)

1. Олика в європейській історії: відтворення історико-архітектурної спадщини.
3. Роль українських січових стрільців у культурно-освітньому відродженні в Україні в роки Першої світової війни.
4. Князівський рід та ординації Радзивілів;
5. Мисливські угіддя Радзивілів в історико-культурній спадщині Олики.
6. Історико-культурна спадщина Волині, району, міста або села.
7. Видатні особистості країни, краю (міста, села, селища).
8. Волинська “Просвіта” в боротьбі за відродження української культури.
9. Історія Волинського краєзнавчого музею.
7. Особливості історії та культури села, міста (у якому проживаєте).
8. Інтелігенція України в культурному житті краю у : різні часи (за бажанням).
9. Криївка «Перця»: героїчна сторінка історії.
10. Історія урочища Волині, заповідника Волині (за власним бажанням).
11. Просвітницько-духовна та культурна діяльність Уласа Самчука.
12. Волинський національний університет: становлення і розвиток.
15. Наталя Ужвій: акторка і громадсько-культурна діячка.
16. Історія школи, у якій навчалась (навчався).
17. Герої України на фронтах російсько-української війни (2014–2025).
18. Музична творчість волинян (у різні періоди історії за бажанням).
19. Заклади вищої освіти на Волині.
20. Історія профтехосвіти на Волині.
21. Феномен ХХІ століття – олімпійський спорт інвалідів.
22. Мистецькі фестивалі в контексті міжкультурного життя сучасної України.
23. Декоративне мистецтво Волині ХХ–ХХІ століть.
24. Творча діяльність Волинського академічного державного драматичного театру імені Т. Г. Шевченка.
26. Художня самодіяльність Волинської області і популяризація українського мистецтва.
27. «Євромайдан»: (2013–2014 рр.).
28. Українсько-литовські відносини на сучасному етапі.
29. Повсякденне життя українського селянства міжвоєнного періоду (1919–1939 рр.)
30. Історико-архітектурні пам’ятки Волині: історія та сучасний стан.
31. Інформаційна війна Росії проти України (2013–2025): форми,

методи, результати.

32. Російська анексія Криму 2014 р.: причини, наслідки, міжнародно-правові оцінки.
33. «Революція гідності» 2013–2014 рр.: волинський вимір.
34. Жіноцтво в УПА.
35. Суспільно-політичний і національно-культурний розвиток м. Луцька в період незалежності України.
36. Діяльність громадських організацій в добу незалежності.
37. Історія спорту в Україні, на Волині.
38. Історія волонтерського руху в Україні, на Волині.
39. Історія чернечого життя в Україні, на Волині.
40. Якуб Гоффман – дослідник Волині.
41. Історія «**Колосу**» — заслуженого народного ансамблю пісні і танцю України – репрезентанта українського народного мистецтва у Європі та світі.
42. Голокост єврейського населення Волині.
43. Єврейські гетто в Україні, на Волині.
44. Історія єврейського міста Трохимбрід.
45. Василь Авраменко – український танцюрист та хореограф, батько українського танцю.
46. Ніл Хасевич – український художник, графік, активний громадський і політичний діяч, член ОУН.
47. Євген Шабліовський – вчений-шевченкознавець, літературознавець.
48. Гурток «Спокій» і волиняни.
49. Трагедія в'язнів Луцької тюрми.
50. Історія чернечого життя Волині, Луцька,
51. Волинські шляхи Геннадія Бондаренка.
52. Легенда історії краю (Вадим Кудь, Михайло Кучинко, Геннадій Бондаренко...).
53. Григорій Олександрович Гуртовий – волинський педагог, історик, музейник...
54. Видатні особисті волинського краю.....
55. Феномен військового капелана.
56. Національно-патріотичне виховання дітей та молоді на прикладі героїзму та мужності (про земляків – учасників російсько-української війни).
57. Педагогічна освіта України (Волині). Формування та становлення особистості педагога (на прикладі історії першої учительки)
58. Російсько-українська війна: міфологія, пропаганда та інформаційна протидія агресору.
59. Українські жінки у військовій та публічній сферах.
60. Історія української (регіональної) журналістики.

Зразок титульної сторінки курсової роботи

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
КАФЕДРА ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ТА АРХЕОЛОГІЇ**

БУСНЮК АНГЕЛІНА ВІКТОРІВНА

Курсова робота

**ЖІНКА-ВОЇН СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ: ІСТОРІЯ НЕЗЛАМНОСТІ МАЙЇ
МОСКВИЧ**

спеціальності В9 «Історія та археологія» галузі знань В «Культура, мистецтво
та гуманітарні науки»

Освітньо-професійна програма «Історія, європеїстика, археологія»

**Науковий керівник:
кандидат історичних наук, доцент
Понедельник Л. А.**

Зразок оформлення переліку умовних скорочень

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АК – Армія крайова

АС «Охорони культурної спадщини» – автоматизована система «Охорони культурної спадщини»

ВКМ – Волинський краєзнавчий музей

Держархів Волинської обл. – Державний архів Волинської області

ЗСУ – Збройні Сили України

КМУ України – Кабінет Міністрів України

НКВС – Народний комісаріат внутрішніх справ

НА – Національний Альянс

НГУ – Національна Гвардія України

ОКС – Об’єкти культурної спадщини

Зразок оформлення змісту курсової роботи

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ І. ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ МАЙІ МОСКВИЧ ТА ФОРМУВАННЯ ЇЇ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ.....	7
1.1. Дитячі та юнацькі роки.....	7
1.2. Формування світогляду активістки та участь у молодіжній громадській організації «Національний Альянс».....	9
РОЗДІЛ ІІ. УЧАСТЬ У РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙНІ	15
2.1. АТО: шлях від діловода до бійчині полку особливого призначення	15
2.2. Повномасштабне вторгнення росії і боротьба за Перемогу на інформаційному фронті.....	18
РОЗДІЛ ІІІ. СПОРТ ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ТА СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ВЕТЕРАНКИ.....	21
3.1. «Ігри Нескорених»: перша і єдина жінка-учасниця.....	21
3.2. «Луцькі соколи» як терапія стрільбою з лука.....	25
ВИСНОВКИ.....	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	31
ДОДАТКИ.....	32

Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел, які наводять у курсовій роботі

Книги

Один автор

Батюшков П. М. Волинь. Історичні долі південно-західного краю. Дніпропетровськ : Січ, 2004. 424 с.

Гуртовий Г. Волинь – край козацький. Луцьк, 2009. 352 с.

Охріменко Г. В. Населення Волині та Волинського Полісся в праісторичні часи: Розвиток господарства, матеріальної та духовної культури. Луцьк : Волин. обл. друк., 2003. 222 с.

Плохій С. Російсько-українська війна. Повернення історії. Київ : Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2023. 400 с.

Яковенко Н. М. Українська шляхта з кінця XIV – до середини XVII століття Волинь і Центральна Україна. Київ : Наукова думка, 2008. 416 с.

Янішевський, С. Сторінками історії Копачівської громади. Копачівка, Башова, Олександрівка, Тростянка. Київ : Поліпринт, 2022. 296 с.

Два автори

Бушин М.І., Гуржій О.І. Історія України: підручник. Черкаси : Український літопис, 2016.

Калакура Я. С. Рафальський О. О. Українська культура: цивілізаційний вимір. Київ : ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2015. 496 с.

Павлова О., Мельничук Т. Історія української культури. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 340 с.

Смолій В., Степанков В. Петро Дорошенко: політичний портрет. Київ: Темпора, 2011. 632 с.

Три автора

Власов В., Кульчицький С., Панарін О. Історія України (рівень стандарту) : підручник для 11 класу закл. заг.серед. освіти. Київ : Літера ЛТД, 2024. 320 с.

Мойсей А., Герегова С., Скрицька Н. Історія України та української культури: навчально-методичний посібник. Чернівці, 2018. 237 с.

Турченко Ф.Г., Панченко П.П., Тимченко С.М. Новітня історія України (1930–2001) : підруч. для 11-го кл. загальноосв. навч. закл. / Київ: Генеза, 2003. 384 с.

Чотири автори

Історія України: навч. посіб. / Смолій В. А., Верстюк В. Ф., Гарань О. В., Гуржій О. І. Київ : Альтернативи, 1997. 416 с.

Історія України (профільний рівень): підручник для 11 кл. закл. загал. серед. освіти / Гісем О., Мартинюк О., Сирцова О., Галімов А. Історія України. Харків: В-во «Ранок», 2024. 320 с.

Інновації : навч. посіб. / Гуревич Д. Т., Чекан О. С., Грибан О. М., Макарова В. В. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 389 с.

Автор(и) та редактор(и)/упорядники

Західне Полісся: історія та культура. Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2012. 784 с.

Історія Волині. Історія Волині : науково-популярне видання / наук. редактор, керівник автор. колективу М. М. Кучерепа ; авт. кол.: В. А. Білик, Г. В. Бондаренко, В. І. Бортніков та ін. ; Волинський національний університет імені Лесі Українки. Суми : Університетська книга, 2023. 670 с.

Історія Волині / наук. ред. М. М. Кучерепа ; Волинський національний університет імені Лесі Українки. Вид. 2-ге, змін. і доповн. Луцьк : Надстир'я , 2024. 672 с.

Літопис Університету імені Лесі Українки: від А до Я» / упорядник і редактор Лариса Понєдєльник. Луцьк : Волин. нац. ун-т імені Лесі Українки. 2022. 280 с.

Освітні традиції та «Просвіта» на Волині. До 75-річчя факультету історії, політології та національної безпеки ВНУ імені Лесі Українки / за ред. Я. Яроша. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 398 с.

Багатотомні видання

Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 12. 712 с.

Бондаренко Г. Історичне краєзнавство Волині : в 2-х кн. : монографія. Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2003. 2 кн.

Бондаренко, Г. Історичне краєзнавство Волині. У 2 кн. Кн. 1 : монографія. Луцьк : РВВ «Вежа» ВДУ ім. Лесі Українки, 2003. 248 с

Автореферати дисертацій

Надольська В. В. Національні меншини на Волині (середина XIX ст. – поч. XX ст.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01. Київ, 1996. 27 с.

Оболончик Н. Г. Кременецький ліцей в системі освіти Другої Речі Посполитої : автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00. 01. Чернівці, 2007 р. 20 с.

Пономаренко С. Є. Культурно-освітні організації Волині, 1921-1939 рр. : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01. Львів, 2001. 15 с.

Раєвич Т. І. Український жіночий рух на Волині (1921–1939 рр.) : автореф. дис... канд. іст. наук : 07.00.01. Чернівці, 2006. 20 с.

Дисертації

Костюк М. П. Німецька колонізація на Волині (60-ті роки XIX ст. – 1914р.) [Текст] : дис... канд. іст. наук: 07.00.01 Львів, 1998. 252 с.

Надольська В. В. Національні меншини на Волині (середина XIX – початок XX століття) [Текст] : Дис... канд. іст. наук: 07.00.05. Луцьк, 1996. 258 с.

Притулюк В. Є. Українсько-польська співпраця у справі охорони культурної спадщини (1991– 2021 роки). Дис... канд. іст. наук: Луцьк, 2025. 306 с.

Законодавчі та нормативні документи

Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.

Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 15.06.2022).

Про інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2019-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2018 р. № 43/2018. Урядовий кур'єр. 2018. 23 лют. (№ 35). С. 10.

Про охорону культурної спадщини: Закон України від 08.06.2000 № 1805-III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1805-14> (дата звернення: 15.06.2022).

Архівні документи

Діяльність єврейських організацій. Ф. 146. Торчинський постерунок державної поліції. 1919–1939 рр. Оп. 1. Спр. 75. Арк.2–7.

Копії матеріалів публікацій Волинської воєводської бібліотеки. Ф. 46. Волинське воєводське управління Міністерства внутрішніх справ. 1919–1939 рр. Оп. 4. Спр. 773. Арк. 3–12.

Листування з установами та громадянами про публікацію матеріалів, 1936 р. Ф. 199. Редакція газети «Українська нива», з 1931 р. – орган ВУО, м. Варшава, з 1928 р. – м. Луцьк Волинського воєводства. 1926 – 1937 рр. 186 Редакція громадсько-політичного тижневика «Волинське слово», м. Луцьк Волинського воєводства. 1937–1939 рр. Оп. 2. Арк. 76–83.

Наукове товариство ім. Шевченка. Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.

Стандарти

ДСТУ 8302:2015. «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел. chrome-extension://efaidnbnmnibpcajpcglclefindmkaj/https://msu.edu.ua/library/wp-

content/uploads/2019/02/prykłady-oformlennja-bibliohrafichnoho-opysu-zhidno-dstu-8302.pdf

ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація).

2. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).

Бібліографічні показники

Історія Волині ХХ–початок ХХІ ст. Краєзнавчий бібліографічний показник. Волин. нац. ун-т імені Лесі Українки. Луцьк : Волин. нац. ун-т імені Лесі Українки, 2010. 136 с.

Яценко О. М., Любовець Н. І. Українські персональні бібліографічні показники (1856-2013). Київ : Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, 2015. 472 с. (Джерела української біографістики ; вип. 3).

Частина видання: матеріалів конференцій (тези, доповіді)

Понедельник Л. Буснюк А. Олеся Ковальчук. : життя в ім'я служіння Україні та задля майбутніх поколінь. *Українське державотворення: проблеми і сучасність* : Зб. наук. праць. Вип. ХХ / Ред. кол. : О. Й. Дем'янюк, О. А. Бундак. Луцьк : ВІППО, 2024. 112 с. С. 90–95.

Понедельник Л. Волонтерський рух як складова громадянського суспільства: регіональний аспект (Волинь) // *Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference "Modern Problems of Science and Technology"* September 22-24, 2025 Tallinn, Estonia Collection of Scientific Papers .

Понедельник Л. А. Жінки у військовій та публічній сфері: матер. XV Буковинської міжн. іст.-краєзн.конф., 17–18 жовтня 2025. Чернівці, 2025. 388 с. С. 288–290.

Частина видання: продовжуваного/періодичного (журналу, газети)

- Архів Василя Авраменка у Києві. *Родовід*. 1994. № 7. С. 107–109.
- Винничук В. Творча дорога художника. *Рад. Волинь*. 1978. 6 груд.
- Галина Журба. *Українське слово*. Київ. 1994. Кн. 1. С. 459–479.
- Дрбал А. Ян Поспішил – чеський поет, музикант і фольклорист з Волині (до 10-ї річниці з дня смерті). Прага: Пороги. 2004. № 3. С. 12–13.
- Павлович В. Сучасна літературна творчість Наддніпрянщини. *Наш світ*. 1925. Ч. 2. С. 13–15.

Електронні ресурси

- Бушин М.І., Гуржій О.І. Історія України: підручник. Черкаси : Український літопис, 2016. URL: <http://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/13039/1/020063092.pdf>
- Дорошко М. Історія України. Курс лекцій. Черкаси: Саміт-книга, 2021. 472 с. <https://www.yakaboo.ua/ua/istorija-ukraini-kurs-lekcij.html>
- Історія роду Радзивіллів. URL: <http://volodymyrmuseum.com/istorychni/182-istoriya-rodu-radzyvilliv> (дата звернення 25.10.2023).
- Куделя М. Під мурами луцької тюрми (спогади колишнього в'язня) URL: <http://exlibris.org.ua/text/kudela.html> (дата звернення 26.09.2021).
- Понедельник Л. А. Застосування комп'ютерних технологій в інноваційній освітній діяльності. IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security, VOL.22 No.6, June 2022. S. 771–777. URL: http://paper.ijcsns.org/07_book/202206/20220697.pdf

Примітка: приклади оформлення інших видань дивитися у

«Бібліографічний опис оформлюється згідно з ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

6.4. Для інтерпретації розрахованого значення індексу унікальності слід керуватися наступними критеріями:

Для бакалаврських робіт та праць, зазначених у п. 4.2.	75–100 %	Високий рівень унікальності (робота допускається до захисту та/або опублікування)
Для магістерських робіт, підручників та посібників	85–100 %	Високий рівень унікальності (робота допускається до захисту та/або опублікування)
Для дисертацій, монографій, наукових статей	90–100 %	Високий рівень унікальності (робота допускається до захисту та/або опублікування)
Для бакалаврських робіт та праць, зазначених у п. 4.2.	55–74 %	Середній рівень унікальності (робота потребує уваги з боку наукового керівника (рецензентів, редакторів); може бути повернута на доопрацювання і повторну перевірку)
Для магістерських робіт, підручників та посібників	65–84 %	Середній рівень унікальності (робота потребує уваги з боку наукового керівника (рецензентів, редакторів); може бути повернута на доопрацювання і повторну перевірку)
Для дисертацій, монографій, наукових статей	70–89 %	Середній рівень унікальності (робота потребує уваги з боку наукового керівника (рецензентів, редакторів); може бути повернута на доопрацювання і повторну перевірку)
Для бакалаврських робіт та праць, зазначених у п. 4.2.	40–54 %	Низький рівень унікальності (робота потребує особливої

		уваги з боку наукового керівника (рецензентів, редакторів); очевидно є потреба у доопрацюванні та повторній перевірці
Для магістерських робіт, підручників та посібників	50–64 %	Низький рівень унікальності (робота потребує особливої уваги з боку наукового керівника (рецензентів, редакторів); очевидно є потреба у доопрацюванні та повторній перевірці
Для дисертацій, монографій, наукових статей	55–60 %	Низький рівень унікальності (робота потребує особливої уваги з боку наукового керівника (рецензентів, редакторів); очевидно є потреба у доопрацюванні та повторній перевірці
Для бакалаврських робіт та праць, зазначених у п. 4.2.	39 % і нижче	Недопустимо низький рівень унікальності (робота повинна бути відхилена і може бути прийнята до повторного розгляду лише за умов докорінної переробки
Для магістерських робіт, підручників та посібників	49 % і нижче	Недопустимо низький рівень унікальності (робота повинна бути відхилена і може бути прийнята до повторного розгляду лише за умов докорінної переробки
Для дисертацій, монографій, наукових статей	54 % і нижче	Недопустимо низький рівень унікальності (робота повинна бути відхилена і може бути прийнята до повторного розгляду лише за умов докорінної переробки

Джерело: Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти і науково-педагогічних працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки (04.03.2024). URL: http://ra.vnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2024/11/polozhennya_antyplagiat.pdf).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Активістці Майї Москвич загрожує кримінальна відповідальність за пошкодження портрета Януковича. Hromadske.tv. ВІДЕО. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=4-3TzRrwmQs> (дата звернення: 19.02.2025).
2. Бушин М.І., Гуржій О.І. Історія України: підручник. Черкаси : Український літопис, 2016. URL: <http://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/13039/1/020063092.pdf>
3. Василенко В. А. Російсько-українська війна 2014 року: причини, перебіг та політико-правові оцінки. *Український Тиждень*, 2014. № 42. С. 28–42.
4. «Волинську амазонку» Майю Москвич проводжали на «Ігри нескорених». *ВолиньPost*. 2018. 27 вересня. С. 2. URL: <https://www.volynpost.com/news/122180-volynsku-amazonku-majyu-moskvych-provodzhal-y-na-igry-neskorenyh> (дата звернення: 07.03.2025).
5. Волинську молодь кличуть у патріотичний табір. *ВолиньPost*. 2013. 9 вересня. С. 3. URL: <https://www.volynpost.com/news/19875-volynsku-molod-klychut-u-patriotychnyj-tabir> (дата звернення: 20.02.2025).
6. Волинянка виборола золото на міжнародних змаганнях і повернулась на фронт. *ВолиньPost*. 2022. 15 вересня. URL: <https://www.volynpost.com/news/210050-volynianka-vyborola-zoloto-na-mizhnarodnyh-zmaganniah-i-povernulas-na-front> (дата звернення: 07.03.2025).
7. В Києві говорять про перемир'я, а на передовій його немає – Москвич. ВІДЕО. URL: https://www.youtube.com/watch?v=_HLNDANrC8c (дата звернення: 25.02.2025).
8. Голуб М. Через портрет Януковича луцькій активістці одягнуть електронний браслет. *Четверта влада*. 2013. 17 грудня. С. 2. URL: <https://4vlada.com/rivne/31975> (дата звернення: 20.02.2025)
9. Голубець М. Велика історія України. У 2 томах. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 352 с.

10. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Київ : Портал, 2021. 432 с.
11. Гусенко С. Волинянка Майя Москвич здобула перемогу на змаганнях «Ігри Нескорених». *Нова доба*. 2018. 1 листопада. С. 5.
12. Доведи, що служила! Як бійчиня Майя повертається до мирного життя. *Українська правда*. 2018. 25 січня. С.4.
13. Довідник з історії України (А–Я) / за заг. ред. І. Підкови, Р. Шуста. Київ: Генеза, 2001. 1135 с.
14. Досвід ветерана: Майя Москвич – від стрільця на війні до засновниці стрілецького клубу. *Українська правда*. 2020. 1 березня. С. 4.
15. Єдина у Луцьку секція стрільби з лука діятиме під новою назвою. *ВолиньPost*. 2020. 30 травня. С. 1. URL: <https://www.volynpost.com/news/164978-iedyna-u-lucku-sekciia-strilby-z-luka-diiatyme-pid-novoyu-nazvoyu> (дата звернення: 07.03.2025).
16. Єдина у Луцьку секція стрільби з лука провела перше відкрите тренування. ФОТО. *ВолиньPost*. 2019. 28 серпня. С. 2. URL: <https://www.volynpost.com/news/146279-iedyna-u-lucku-sekciia-strilby-z-luka-provela-pershe-vidkryte-trenuvannia-foto> (дата звернення: 07.02.2025).
17. Іванус К. Жіноче лідерство в Україні: як війна прискорює тренди. *Українська правда*. 2024. 2 грудня. С.1.
18. Ігри нескорених : Вікіпедія. (дата звернення: 09. 03.2025). URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Ігри_нескорених.
19. Інтерв'ю Дяченко Вікторії Михайлівни, помічника директора з кадрової роботи «Фахового коледжу технологій, бізнесу та права ВНУ імені Лесі Українки», 1993 р. н., жительки м. Луцька. Записано 15 лютого 2025 р.
20. Інтерв'ю з бійцем національної гвардії Маєю Москвич, 2014. Громадське. Волинь. ВІДЕО. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=kCHgrpunSlM> (дата звернення: 21.02.2025).
21. Інтерв'ю Машлай Валентини, члена ГО «Національний Альянс», 1984 р. н., жительки м. Луцьк. Записано 28 березня 2025 р.

22. Інтерв'ю Москвич Майї Юріївни, бійця Національної гвардії, 1989 р.н., жительки м. Луцька.
23. Інтерв'ю Харчук Юлії Василівни, директора Красновольського ліцею Колківської селищної ради, 1980 р. н., жительки с. Матейки Камінь - Каширського району. Записано 21 березня 2025 р.
24. Качкан В. А. Історія української культури: Підручник. Київ, 2021. 231 с.
25. Красовицький О. Хроніка війни. 2014–2022. Перші пів року повномасштабної агресії (24.02.2022 – 24.08.2022). Харків : Фоліо, 2022. 480 с.
26. Лучанінова О. Патріотизм в умовах воєнного стану : духовне становлення студентства. *Наукові видання Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2023. 01. 12. Том 1 № 2 (104). Київ, 2023. С. 64–74.
27. Лучанка Майя Москвич увійшла до ТОП–30 молодих лідерів України віком до 30. *Таблоїд Волині*. 2018. 12 грудня. С. 1.
URL: <https://volyn.tabloyid.com/privatnezhittia/luchanka-maiia-moskvich-uviiishla-do-top-30-molodih-lideriv-ukrayini-vikom-do-30-foto> (дата звернення: 19.02.2025).
28. Майдан від першої особи. Регіональний вимір. Вип. 3. : у 2 ч. Ч. 1. АР Крим – Луганська область / уклад.: О. Білобровець, Л. Бондарук, Т. Ковтунович, Т. Привалко [та ін.], відп. ред. Т. Привалко ; Укр. ін-т нац. пам'яті. Київ : К.І.С., 2017. 416 с.
29. Майя Москвич зустрілася з принцом Гаррі. *Волинь*. 2019. 13 вересня. С. 1.
URL: <https://www.volyn.com.ua/news/135697-maiia-moskvych-zustrilasia-z-pryntsom-harri> (дата звернення: 07.03.2025).
30. Майя Москвич, учасниця національної збірної України 2018. ВІДЕО. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=gUNRAoSlvuQ>. (дата звернення: 05. 02. 2025).
31. Мандрівний табір «Кременецький рейд» – Національний Альянс. URL: <https://nation.org.ua/kremenetskyj-rejd/> (дата звернення: 19.02.2025).
32. Медалі здобула, обіцянку виконала, тепер – перемога : Майя Москвич про змагання та військову службу, 2022. Суспільне. Луцьк.
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=VHndKr9G5eE> (дата звернення: 20.03.2025).

33. На Волині нагороджено кращих людей 2018. *Відомості*. 2018. 21 грудня. С. 5.
URL: https://vidomosti-ua.com/volyn/132082#google_vignette (дата звернення: 10.03.2025).
34. На «Ігри Нескорених» до Сіднея поїдуть двоє волинян. *ВолиньPost*. 2018. 2 червня. С. 2. URL: <https://www.volynpost.com/news/114268-na-igry-neskorenyh-do-sidneia-poidut-dvoie-volynian> (дата звернення: 07.03.2025).
35. Національний Альянс. Фестиваль українського духу «БАНДЕРШТАТ». URL: <https://nation.org.ua/projects/bandershtat> (дата звернення: 19.01.2025).
36. Ніч у Луцькій тюрмі: як це було. *ВолиньPost*. 2013. 23 червня. С.2.
URL: <https://www.volynpost.com/news/16415-nich-u-luckij-tyurmi-iak-ce-bulo-foto> (дата звернення: 20.02.2025).
37. Переможниця «Ігор Нескорених» навчає лучан стрільбі з лука. ВІДЕО. *ВолиньPost*. URL: <https://www.volynpost.com/news/155274-peremozhnycia-igor-neskorenyh-navchaie-luchan-strilbi-z-luka-video> (дата звернення: 07.03.2025).
38. Пирожков С. І. Війна і мир в Україні: шляхи до реальної перемоги і розвитку. Національної академії наук України. 2022. № 9. С. 38–49.
39. Плохій С. Російсько-українська війна. Повернення історії. Київ : Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2023. 400 с.
40. Показали, як атовець з Волині готується до «Ігор Нескорених». ВІДЕО. *ВолиньPost*. URL: <https://www.volynpost.com/news/146782-pokazaly-iak-atovec-z-volyni-gotuietsia-do-igor-neskorenyh-video> (дата звернення: 07.03.2025).
41. Понедільник Л. Педагогічна освіта Волині. Формування та становлення особистості педагога (на прикладі історії випускників ВНУ імені Лесі Українки). *Acta Paedagogica Volynienses*. 2024. № 6. С. 37–43.
42. Рибачук А. Нічогівка: учасниця «Ігор Нескорених» Майя Москвич збирає часник. Район. Маневичі. 2018. 15 липня. URL: <https://manevychi.rayon.in.ua/topics/382932-nichogivka-uchasnitsia-igor-neskorenih-maiia-moskvich-zbirae-chasnik> (дата звернення: 05.02.2025).
43. Сила правди. Виборола золото на Іграх воїнів і повернулась на фронт. Інтерв'ю з Майєю Москвич / В умовах війни, 2022. №5. *YouTube*.

URL: <https://www.youtube.com/watch?v=dpvxpoKRqBg> (дата звернення: 07.03.2025).

44. Спогади Щєблюка Станіслава Германовича, директора «Фахового коледжу технологій, бізнесу та права ВНУ імені Лесі Українки», викладача історії, 1960 р.н., жителя м. Луцька. Записано 15. 03. 2025 р.
45. Стамбол І. Війна України з Росією в інтелектуальній спадщині лідерів українства ХХ століття. Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2022. Вип. 63. С. 290–304.
46. У волинському виші розвиватимуть лучництво. *ВолиньPost*. 2020. 4. червня. С. 2. URL: <https://www.volynpost.com/news/165275-u-volynskomu-vyshy-rozvyvatymut-luchnyctvo> (дата звернення: 02. 03. 2025).
47. Уривалкін О. М. Довідник з історії України В 2-х томах. Київ, 2020. 654 с.
48. Учасниця АТО Майя Москвич / За чай.com / 5 канал. 21.03.2018. 2018. *YouTube*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=bFHjy0hK37A> (дата звернення: 21.02.2025).
49. Фестиваль українського духу «БАНДЕРШТАТ» – Національний альянс. URL: <https://nation.org.ua/projects/bandershtat/> (дата звернення: 19.03.2025).
50. Це воює вона / Купріян О. та ін. ; за заг. ред. Л. Омеляненко. Київ : Видавництво «Видавництво», 2024. 56 с.
51. Чубук К. Як волинянка Майя Москвич розвинула стрілецький клуб за допомогою проєкту громадського бюджету. *Гендер в деталях*. 2021. 15 лютого. URL: <https://genderindetail.org.ua/spetsialni-rubriki/zhinky-v-tsyfrovizatsii/yak-maya-moskvych-rozvynula-striletskiy-klub.html> (дата звернення: 07.03.2025).
52. Шевчук Б. Люди підуть воювати тоді, коли побачать, що вони є цінністю, – захисниця з Волині Майя Москвич. *Суспільне. Луцьк*. 2024. 24 серпня. *YouTube*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=h-MDOcO3ho0> (дата звернення: 25.02.2025).
53. Як працює система: історія учасниці АТО Майї Москвич. *ВолиньPost*. 2018. 26 січня. URL: <https://www.volynpost.com/news/105828-iak-pracyuie-systema-istoriia-uchasnyci-ato-maji-moskvych> (дата звернення: 25.02.2025).

54. Я хочу бути «правильною» ветеранкою, – Майя Москвич. *ВолиньPost*. 2018. 27 вересня. URL: <https://www.volynpost.com/news/122193-ia-hochu-buty-pravylnoyu-veterankoyu--majia-moskvych> (дата звернення: 07.03.2025).

Інтернет-ресурси

Інститут історії України НАНУ	http://history.org.ua/	Журнали, альманахи, збірники та монографії, видані інститутом: Український історичний журнал; Соціум; Проблеми історії України: факти, судження, пошуки; Україна в Центрально-Східній Європі; RUTHENICA; Проблеми історії України XIX – початку XX ст. Укр.
Українська історична бібліотека	http://ukrhistory.narod.ru/	П. Толочко, Н. Яковенко, А. Капеллер, В. Липинський, М. Драгоманов та ін. Укр.
Історична веб-хрестоматія UKRAÏNAR US`	http://geocities.com/ua_ukrainerus.html	Монографії, статті, документи з історії, етногенетики, антропології, археології України. Особливу увагу приділено історії формування українського народу, та національно-визвольного руху. Портрети українських володарів, гроші України-Русі. Мапи. Укр.
Правителі України	http://pravyteli.onestop.net/	Довідник правителів України з IX ст. по 1920 р. Династичні таблиці князів-Рюриковичів
Українська спілка: історія	http://spilka.onestop.net/history/	Праці класиків української історіографії: М. Аркас, Д. Дорошенко, Н. Полонська-Василенко та ін. Основні історичні документи по періодах; енциклопедії козацтва, Квацієнциклопедія ОУН-УПА; графічні матеріали та ін.
Українська історія	http://www.ua-history.com/	Книги, статті, документи, карти з історії України. В. Анатонович, О.

	narod.ru /	Апанович, М. Костомаров, А. Кюстін
Українська спадщина	http://heritage.com.ua/istorija/istorija.html	Невелика електронна бібліотека, переважно присвячена історії українського мистецтва
Українська геральдика	http://heraldry.com.ua	Історія геральдики. Герби, печатки, поштові марки від середньовіччя до сьогодення
Українська історія	http://ua-history.narod.ru /	Книги, статті та документи: Антонович Володимир. Про козацькі часи на Україні; Апанович Олена. Українсько-російський договір 1654 року; Костомаров Микола. Книга буття українського народу; Кюстін Адольф. Росія в 1839 році та ін.
Історія України	http://ua-history.narod.ru /	Короткий огляд історії України по періодах з найдавніших часів по ХХ ст.
Історія. Сайт Сергія Кашпіровського	http://ukrainehistory.narod.ru/	Основні історичні терміни; хронологічні таблиці за темами "Друга світова війна". "Найвизначніші дати ХХ ст."; посилання та ін.
Людина."Дзеркало Тижня"	http://zn.kiev.ua/op/razdel/361/3150/	Он-лайн версія тижневика "Дзеркало Тижня" . Статті на історичну тематику
Українська армія	http://army.mskm.ua/	"Військово-історичний альманах"; Центральний музей збройних сил України та ін.
Історія українського війська	http://ordgeorg.boom.ru /	Коротка історія українського війська за середньовічну добу

<u>Електронна хрестоматія</u>	<u>http://historydocs.narod.ru/ukr.htm</u>	Універсали Центральної Ради; Берестейська угода; Конституція Пилипа Орлика; Емський указ 1876 року; Закони про тимчасовий державний устрій України (1918); Грамота до всього українського народу (1918); Тимчасовий основний закон (ЗУНР)
<u>Князі, гетьмани, митрополити, президенти та науковці</u>	<u>http://www.geocities.com/prysjan/in_40.html</u>	Список правителів України (князі, гетьмани, митрополити, члени урядів) в VI-на поч. XX ст.
<u>Генеалогія в Україні</u>	<u>http://www.genealogy.zp.ua/</u>	Родословні таблиці основних руських князів X-XIII ст.; адреси архівів України; Хто і де займається генеалогією
<u>Сайт товариства "Меморіал"</u>	<u>http://memorial.kiev.ua/</u>	Книги, статті, документи, що висвітлюють репресивну політику радянського уряду (голодомори, війна, репресії)
<u>Сайт інституту суспільних досліджень</u>	<u>http://www.ukrterra.com.ua/</u>	Статті з історії України (на 15.11.2005) 37 статей
<u>Енциклопедія українського козацтва</u>	<u>http://zsu.zp.ua/euk/</u>	Електронна енциклопедія українського козацтва – довідкова система, призначена для наукової, навчальної і освітньої роботи в галузі історії та українознавства. Енциклопедія містить 1276 статті, 739 ілюстрацій, 77 тематичних історичних карт та 130 картосхем.
Російсько-українська війна: рекомендаційний покажчик	<u>https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/12345</u>	Матеріал про події неоголошеної російсько-української війни з 2014 по 2022 рік: російське захоплення Криму, організацію російськими спецслужбами проросійських мітингів та «народних республік»

	6789/38190/Rosiisko-ukrainska%20vina.pdf?sequence=1&isAllowed=y	на Донбасі, огляд основних боїв українських військ проти російських окупаційних військ та колабораційних збройних формувань, російський режим окупації на захоплених українських територіях, дипломатичні заходи України з відновлення територіальної цілісності, статус і права внутрішньо переміщених осіб та біженців з окупованого Росією Криму й зони військових дій на Донбасі, допомогу волонтерських організацій в забезпеченні українських військових під час воєнних дій на Донбасі та благодійну діяльність для цивільного населення, постраждалого від воєнних дій, внутрішньо переміщених осіб і демобілізованих учасників АТО/ООС.
	https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/rosiysko-ukrayinska-viyna-istorychnyy-kontekst	Російсько-українська війна: історичний контекст Статті матеріали, методматеріали вчителям
Без брехні	https://without-lie.info/?gclid=Cj0KC	Фактчек-проект «Без Брехні» заснований ГО «Центр аналітики і розслідувань», є відкритою медіа-платформою, яка працює на громадських засадах та за

	Qjwrfy mBhCT ARIsA DXTab kkEHyP JY45w UvF66 DEw6s pXW0 msMqb ZM0lP LcjXDr 2ZhRN- JRq73o aAge9E ALw w cB	підтримки міжнародних донорських організацій, міжнародних грантових програм посольств країн-донорів. Матеріали про події з 2022 р. в Україні.
Академічна доброчесність: інформаційний бюлетень	https://www.skeptical.in.ua/bulletin/	коротка, доступна публікація, що містить інформацію про принципи академічної доброчесності та методи боротьби з плагіатом та іншими порушеннями.
Репозиторій бібліотеки ВНУ імені Лесі Українки	https://evnuir.vnu.edu.ua	онлайн-архів наукових і навчальних матеріалів, який організовує та підтримує бібліотека
Google Scholar.	https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk	безкоштовна пошукова система, яка індексує повні тексти наукових публікацій, таких як статті, дисертації, книги та тези, з усіх дисциплін і форматів.